

**Ministerstvo životného prostredia
Slovenskej republiky**

**20.
SPRÁVA O STAVE
ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
V ROKU 2012**

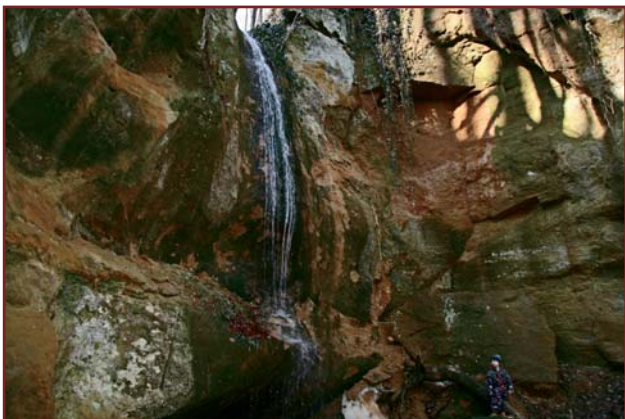

**Slovenská agentúra
životného prostredia**

ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK

BSK _s	- Biochemická spotreba kyslíka - päťdňová	MAAE	- Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu	RN	- Rozpočtové náklady
BROZ	- Bratislavské regionálne ochrannárske združenie	MDA	- Minimálna detekovateľná aktivita	ROS	- Regionálne osvetové stredisko
BÚ SAV	- Botanický ústav Slovenskej akadémie vied	MDPaT SR	- Ministerstvo dopravy, pošta a telekomunikácií SR	RS	- Rehabilitačná stanica
CFCS	- Chlorofluorokarbony	MF SR	- Ministerstvo financií SR	RSV	- Rámcová smernica o vodách
CITES	- Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)	MHD	- Mestská hromadná doprava	RÚRAO	- Republikové úložisko rádioaktívnych odpadov
CSD	- Komisia OSN pre trvalo udržateľný rozvoj	MCH ČOV	- Mechanicko-chemická čistiareň odpadových vôd	SAV	- Slovenská akadémia vied
CR	- Kriticky ohrozený druh rastlín a živočíchov	MCHB ČOV	- Mechanicko-chemicko-biologická čistiareň odpadových vôd	SAŽP	- Slovenská agentúra životného prostredia
ČOV	- Čistiareň odpadových vôd	MCHÚ	- Maloplošné chránené územie	SBS	- Slovenská botanická spoločnosť
D.U.	- Dobsonove jednotky	MK SR	- Ministerstvo kultúry SR	SD	- Svetové dedičstvo
EBO	- Elektrárne Jaslovské Bohunice	MLZ	- Monitoring lovej zveri a rýb	SE	- Slovenské elektrárne
Ed	- Endemické druhy rastlín a živočíchov	MO SR	- Ministerstvo obrany SR	SEZ	- Slovenské energetické závody
EC	- Európska komisia	MP SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva SR	SH	- Spoločenská hodnota
EDETA	- Kyselina etyléndiamintetraoctová	MPSVaR SR	- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	SHMÚ	- Slovenský hydrometeorologický ústav
EHS	- Európske hospodárske spoločenstvo	MPZ	- Mestská pamiatková zóna	SIŽP	- Slovenská inšpekcia životného prostredia
EDoK	- Európsky dohovor o krajine	MPŽPRR SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva, životného prostredia a regionálneho rozvoja SR	SKOS	- Slovenská certifikačná spoločnosť
EGN	- Európska sieť geoparkov	MSK	- Monitoring spotrebného koša	SMOPaJ	- Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva
EIA	- Posudzovanie vplyvov na životné prostredie	MV SR	- Ministerstvo vnútra SR	SNR	- Slovenská národná rada
EIONET	- Európska environmentálna informačná a monitorovacia sieť	MZ SR	- Ministerstvo zdravotníctva SR	SPP	- Slovenský plynárenský priemysel
EK	- Európska komisia	MŽP SR	- Ministerstvo životného prostredia SR	SR	- Slovenská republika
EMAS	- Environmentálne manažérstvo a audit	NACE	- Klasifikácia ekonomických činností	SRZ	- Slovenský rybársky zväz
EMEP	- European Monitoring and Evaluation Programme (Program pre monitorovanie a hodnotenie diaľkového prenosu znečistenia ovzdušia v Európe)	NEIS	- Národný emisný inventarizačný systém	SSE	- Stredoslovenské elektrárne
EMO	- Elektrárne Mochovce	NEL	- Nepolárne extrahovateľné látky	SSJ	- Slovenská správa jaskýň
EMS	- Systémy environmentálneho manažérstva	NKP	- Národná kultúrna pamiatka	STN	- Slovenská technická norma
ENO	- Elektrárne Nováky	NL	- Nerozpustené látky	SÚRMS	- Slovenské ústredie radiačnej monitorovacej siete
EOAR	- Ekvivalentná objemová aktivita radónu	NLC	- Národné lesnícke centrum	SV	- Skupinový vodovod
ERDF	- Európsky fond regionálneho rozvoja	NMSKO	- Národná monitorovacia sieť kvality ovzdušia	ŠFK	- Štátny fond kultúry
ES	- Európske spoločenstvo	NMVOC	- Nemetánové prchavé organické zlúčeniny	ŠGÚDŠ	- Štátny geologický ústav Dionýza Štúra
EÚ	- Európska únia	NP	- Národný park	ŠOP SR	- Štátna ochrana prírody SR
EVO	- Elektrárne Vojany	NPP	- Národná prírodná pamiatka	ŠR SR	- Štátny rozpočet SR
EVP	- Environmentálne vhodné produkty	NPR	- Národná prírodná rezervácia	ŠÚ SR	- Štatistický úrad SR
EX	- Vyhynuté druhy rastlín a živočíchov	NR SR	- Národná rada Slovenskej republiky	TANAP	- Tatranský národný park
FAO	- Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo	O	- Ostatný odpad	TMP	- Trvalá monitorovacia plocha
FM	- Finančné memorandum	ObÚŽP	- Obvodný úrad životného prostredia	TSP	- Celkový poľiatavý prach (Total Suspended Particles)
GGN	- Svetová sieť geoparkov	OcÚ	- Obecny úrad	TTP	- Trvalé trávne porasty
GIS	- Geografický informačný systém	ODP	- Potenciál poškodzujúci ozón	TU	- Technická univerzita
GMO	- Geneticky modifikované organizmy	OECD	- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj	TZL	- Tuhé znečisťujúce látky
HBÚ	- Hlavný banský úrad	OH	- Odpadové hospodárstvo	ÚEV	- Územia európskeho významu
HCB	- Hexachlórbenzén	OKEČ	- Odvetvová klasifikácia ekonomických činností	ÚGKK SR	- Úrad geodézie, kartografie a katastra SR
HDP	- Hrubý domáci produkt	OOPaK	- Odbor ochrany prírody a krajiny	UHB	- Umelé hniezdne budovy
HZ	- Historická zeleň	OP	- Ochranné pásmo	UHP	- Umelé hniezdne podložky
CHKO	- Chránená krajinná oblasť	OPM	- Operatívna porada ministra	ÚJD SR	- Úrad jadrového dozoru SR
CHA	- Chránené areály	OSN	- Organizácia spojených národov	ÚKSÚP	- Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky
CHSK	- Chemická spotreba kyslíka	OÚ	- Okresný úrad	UMB	- Univerzita Mateja Bela
CHÚ	- Chránené územie	OÚŽP	- Okresný úrad životného prostredia	UNCED	- Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji
IH	- Imisná hodnota/limit	OV	- Odpadová voda	UNDP	- Rozvojový program OSN
INES	- Medzinárodná stupnica pre hodnotenie udalostí na jadrových zariadeniach	PAH	- Polyaromatické uhľovodíky	UNEP	- Environmentálny program OSN
INSPIRE	- Infraštruktúra priestorových informácií v Európe (Infrastructure for Spatial Information in Europe)	PCB	- Polychlórované bifenylidy	UNESCO	- Organizácia OSN pre vzdelávanie, vedu a kultúru
IPKZ	- Integrovaná prevencia a kontrola znečistenia	PCT	- Polychlórované terfenylidy	ÚPN VÚC	- Územný plán veľkých územných celkov
IUCN	- Medzinárodná únia pre ochranu prírody (International Union for Conservation of Nature)	PD	- Poľnohospodárske družstvo	ÚSES	- Územný systém ekologickej stability
JE	- Jadrová elektrárň	PDE	- Prikon dávkového ekvivalentu	ÚVZ SR	- Úrad verejného zdravotníctva SR
KCM	- Koordinovaný cielený monitoring	PEZ	- Prvotné energetické zdroje	VaK	- Vodárne a kanalizácie
KO	- Komunálny odpad	PFCs	- Perfluorokarbony	VD	- Vodné dielo
KP	- Kultúrna pamiatka	PHO	- Pásmo hygienickej ochrany	VH akcie	- Vodohospodárske akcie
KURS	- Konceptcia územného rozvoja Slovenska	PIENAP	- Pieninský národný park	VN	- Vodná nádrž
LP	- Lesné pozemky	POD	- Program obnovy dediny	VOC	- Prchavé organické látky
LŠV	- Látky škodiace vodám	POPs	- Perzistentné organické látky	VÚC	- Veľký územný celok
		PP	- Prírodná pamiatka	VÚD	- Výskumný ústav dopravný
		PPF	- Poľnohospodársky poľný fond	VÚP	- Výskumný ústav potravinársky
		PPKP	- Plošný prieskum kontaminácie pôd	VÚPOP	- Výskumný ústav pôdozvedectva a ochrany pôdy
		PR	- Prírodná rezervácia	VÚVH	- Výskumný ústav vodného hospodárstva
		PRLA	- Pamiatková rezervácia ľudovej architektúry	WB	- Svetová banka
		PU	- Pamiatkový ústav	WHC	- World Heritage Centrum
		PZ	- Pamiatková zóna	WHO	- Svetová zdravotnícka organizácia
		RAO	- Rádioaktívny odpad	Zb.	- Zbierka zákonov (do roku 1998)
		RAS	- Rozpustené látky žihané	ZO	- Zafarbená oblasť
		REZZO	- Register emisií a zdrojov znečisťovania ovzdušia	Z. z.	- Zbierka zákonov (do roku 1993)
		RE	- Rada Európy	ZSE	- Západoslovenské elektrárne
		RISO	- Regionálny informačný systém o odpadoch	ZZL	- Základné znečisťujúce látky
		RL	- Rozpustené látky	ŽP	- Životné prostredie

TEXTY K OBRÁZKOM

Obálka vpredu

- Biota: Sokol rároh a ľalia cibul'konosná
  - Podoba: Most SNP v Bratislave a Markušovský skalný hrib
1. Symboly: Sidlo prezidenta - Grassalkovichov palác v Bratislave a Kriváň (2494 m n. m.) v TANAP
  2. Košice - Európske hlavné mesto kultúry
  4. Prírodné a kultúrne dedičstvo: NP Muránska planina a MPR Kremnica
  11. Monitorované znečisťovanie ovzdušia
  14. Magické premeny
  20. Podmienky života: slnko - voda - vzduch
  21. Súmrak bohov
  25. Monitorovanie zložiek environmentu
  29. Rusovské jazero a jazerá pri Veľkej nad Ipľom
  32. Prírodný vodný tok v NP Slovenský raj
  33. Zregulovaný neprirodzený vodný tok - riečka Suchá
  34. Na geotermálnom vrte GTL 2 (1501 m) v Rapovciach
  35. „Rímske kúpele“ v SD NPP Domica
  36. Prameň na Sliaci
  36. Jóži-báčiho skrýša za Veľkým šiatorošským vodopádom
  38. Suchá Belá v NP Slovenský raj
  40. Novolandia na 27. geotermálnej štruktúre Lučenská kotlina v prevádzke
  43. Ochrana VN Málinec
  52. Banskobystrický geopark - Špania Dolina
  54. V dvoch geoparkoch - Banskobystrickom a Novohradskom
  63. Invázia zlatobyle v Rožňavskej kotlině
  66. Sviš' vrchovský v Západných Tatrách
  75. Spolupráca BROZ s vodohospodármi rezortu ŽP pri obnove mokradí
  78. Naš najväčší motýľ (okah hruškový) stále zriedkavejší
  79. Súčasť demografického vývoja SR
  81. Vidiecke životné prostredie (Venécia-Lukov)

83. PRLA Čičmany
84. Na historických nálezoch na námestí v Rimavskej Sobote (?)
86. Rozdielne udržiavané lesoparky: Rusovce a Smolenice
86. Parková zeleň v Stupave a v Banskej Bystrici
90. Ladomirová - súčasť svetového dedičstva
91. Obnova Haličského zámku pokračuje
92. Svetové kultúrne dedičstvo MPR Spišská Kapitula
92. Svetové prírodné dedičstvo NPP Domica (Lono matky Zeme)
93. Kostol sv. Margity v Kopčanoch - potenciálne svetové dedičstvo
94. Svetový Geopark Novohrad - Nógrád (NPR Šomoška)
94. Banskoštiavnický geopark a Banskobystrický geopark (Špania Dolina)
98. Zvyšky historických štruktúr krajiny (z Filakovského hradu)
101. Najstarší prevádzkovaný podnik v SR - Mincovňa v Kremnici (1328)
102. Ovzdušie nad Bratislavou lepšie ako v noci
115. Neevidovaná obeť dopravy
117. Už len ako pamiatka a vystavený exponát (Víglaš)
118. Erózia pôdy až na korene
120. Na neobrobených a obrobených poliach
122. Obnova chovov nad Málincom a za Veľkým Lélom
124. Fuzáče alpský v bučinách Malých Karpat
125. Lesy - dolniaky (Veľký Hargič pri Ratke) a horniaky (NP Nízke Tatry)
128. Abiotické a biotické činitele (námraza a huby)

133. Svetové dedičstvo na Slovensku - potenciál rozvoja turizmu
134. Svetové lokality pre rozvoj CR (Domica a Novohradský geopark)
140. Začínajúci rozvoj cestovného ruchu v regiónoch si vyžaduje podporu
144. Hniezdo z tetrapakov (na Envirofilme 2012)
145. Separovanie odpadu
148. Spracúvanie bioodpadu v AGRO CS SLOVAKIA (Veľké Dravce)
157. Mokrade zmierňujú dôsledky zmeny klímy (BROZ a VV š.p.)
159. Máme čas - stredná dĺžka života v SR narastá
165. Environmentálna záťaž v Žiarskej kotlině
168. Zahataná povodeň na Dunaji - 1032 cm a prietok 10 540 m³/sek.
169. Storočná voda na Dunaji v meste a na vidieku (Bratislava a Veľký Lél)
183. Mäsožravá rosička okrúhlostá (CHKO Kysuce)
188. Ekosystémové služby pod VN Málinec
189. Ekosystémové služby nad VN Málinec
202. Anorganická príroda (Veľký šiatorošský občasťný vodopád - NNG)
202. Organická príroda (muchotrávky cisárske)
202. Výchova k ochrane prírody (na Envirofilme)
204. Zvolenská kotlina z Pustého hradu

Obálka vzadu

- Brčká v SD - NPP Gombasecká jaskyňa
- Podoba: Nový zámok v SD Banská Štiavnica a PP Krkvá skala v NP Veľká Fatra
- Snežienka jarná - zvestovateľ Envirojari a 21.správy o stave ŽP v SR

OBSAH

PREDSLOV	03
ZLOŽKY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA A ICH OCHRANA	05
OVZDUŠIE	05
VODA	26
HORNINY	46
PÔDA	55
RASTLINSTVO, ŽIVOČÍŠTVO A CHRÁNENÉ ČASTI PRÍRODY	60
MESTSTSKÉ A VIDIECKE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	79
PRIESTOROVÉ USPORIADANIE A FUNKČNÉ VYUŽÍVANIE ÚZEMIA	79
VIDIECKE ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	82
MESTSKÉ ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	84
HODNOTOVÁ DIFERENCIÁCIA, OCHRANA A TVORBA KRAJINY	87
ENVIRONMENTÁLNA REGIONALIZÁCIA	95
PRÍČINY A DÔSLEDKY STAVU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	99
VPLYVY HOSPODÁRSKÝCH ODVETVÍ NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	99
ODPADY	141
KLIMATICKÉ ZMENY	151
ZDRAVIE OBYVATELSTVA	158
RIZIKOVÉ FAKTORY V ŽIVOTNOM PROSTREDÍ	160
FYZIKÁLNE RIZIKOVÉ FAKTORY	160
CHEMICKÉ RIZIKOVÉ FAKTORY	160
ENVIRONMENTÁLNE ZÁŤAŽE	165
HAVÁRIE A ŽIVELNÉ POHROMY	166
GENETICKÉ TECHNOLOGIE A GENETICKY MODIFIKOVANÉ ORGANIZMY	170
STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	172
ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA	172
ENVIRONMENTÁLNA ORGANIZÁCIA	174
ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO	176
POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	177
INTEGROVANÁ PREVENCIA A KONTROLA ZNEČIŠŤOVANIA	178
PREVENCIA A NÁPRAVA ENVIRONMENTÁLNYCH ŠKÔD	179
PREVENCIA ZÁVAŽNÝCH PRIEMYSELNÝCH HAVÁRIÍ	179
ENVIRONMENTÁLNE HODNOTENIE A OZNAČOVANIE PRODUKTOV	180
ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO A AUDIT	182
ZELENÉ VEREJNÉ OBSTARÁVANIE	183
ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA, VZDELÁVANIE A OSVETA	184
KOMPLEXNÝ ENVIRONMENTÁLNY MONITOROVACÍ A INFORMAČNÝ SYSTÉM	187
ENVIRONMENTÁLNA EKONOMIKA	188
MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA	198
MEDZINÁRODNÉ ORGANIZÁCIE, DOHOVORY, DOHODY	199
SPOLUPRÁCA NA MEDZIŠTÁTNEJ ÚROVNI	198
ENVIRONMENTÁLNA HISTÓRIA, DOKUMENTARISTIKA A SPRAVODAJSTVO...	199
DOSLOV EDITORA A SPOLUAUTORA	199
ZOZNAM VYBRANÝCH POUŽITÝCH SKRATIEK A TEXTY K OBRÁZKOM	201
OBSAH	203

Názov

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2012

Vydavateľ

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
 Námestie Ľudovíta Štúra 1, 812 35 Bratislava
Slovenská agentúra životného prostredia
 Tajovského 28, 975 90 Banská Bystrica

Editóri

RNDr. Jozef KLINDA, Ing. Zuzana LIESKOVSKÁ a kolektív

Spolupráca

Sekcie a samostatné odbory MŽP SR, Centrá SAŽP, ŠÚ SR, MPaRV SR, MDVaRR SR, ÚJD SR, MK SR, MH SR, MV SR, MZ SR, PÚ SR a ostatné inštitúcie uvedené ako zdroje informácií

Fotografie

Š. Adamec (102), M. Balla (78 motýľ vpravo), J. Bobula (1 Kriváň), J. Jonášová (125 medved'),
 A. Kušíková (66, 115, 124, 183), T. Kušík (75, 157), Jozef Klinda (ostatné)

Grafika

Marián Horváth, SAŽP Banská Bystrica, (obálka od roku 1994 Roderik Klinda)

Tlač

VKÚ, akciová spoločnosť Harmanec

Vydanie

I.

Náklad

300 ks

Rozsah

204 strán

ISBN 978-80-88833-63-5

